

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ДИСЦИПЛІНИ «ЗЕМЛЕВПОРЯДНЕ ПРОЕКТУВАННЯ»

Багінська Анна Олександрівна, ст. гр. 31-3

Науковий керівник: к.п.н., викладач

землевпорядних дисциплін

Русіна Н.Г.

Рівненський державний аграрний коледж

Земля – незамінне і неоціненне багатство будь-якого суспільства. Вона є основним природним ресурсом, матеріальною умовою життя і діяльності людей, основою для розміщення і розвитку всіх галузей народного господарства, головним засобом виробництва в сільському і лісовому господарствах.

Курс "Землевпорядне проектування" займає особливе місце у навчальному плані і підготовці фахівців із землеустрою, становить основу професійної освіти для спеціальності "Землевпорядкування та кадастр".

Землевпорядне проектування – це навчальна дисципліна, яка вивчає методи проектування і закономірності функціонування землі як засобу виробництва в сільському та лісовому господарствах, просторового базису і природного ресурсу для як найповнішого, науково обґрунтованого, раціонального та ефективного використання земель.

Первісне впорядкування землі було порівняно нескладним. Воно зводилося до описів земель, а потім до землемірно-технічних дій щодо їхнього розмежування, закріплення меж межовими знаками (каменями, стовпами, зарубками на деревах тощо). При цьому використовували найпростіші геодезичні інструменти (мірний ланцюг, астролябію, екер). Землемірні дії супроводжувалися видачею документів, які засвідчували право власності на землю або право землекористування.

Землевпорядна проектна справа з'явилася в Росії на початку ХХ ст., хоча і раніше на основі спеціально розроблених проектів вирішували деякі

завдання з межування земель, устрою поміщицьких маєтків, укрупнення, розукрупнення або зведення в єдині масиви земельних ділянок, що належать одному землевласникові, ліквідації черезсмужжя і далекоземелля.

У 1915 р. у Константиновському межовому інституті розділ «Землевпорядне проектування» входив у курс «Геодезія», а через кілька років став самостійним предметом. Надалі землевпорядне проектування зайняло пануюче положення в здійсненні землевпорядних заходів.

Землевпорядне проектування – центральна ланка землеустрою. Це основна Стадія землевпорядного процесу і його підсумок, оскільки саме на основі проектів землеустрою здійснюється перехід до нових форм землеволодіння і землекористування, організації території, порядку використання землі. Не випадково багато фахівців тривалий час ототожнювали поняття «землеустрій» і «землевпорядне проектування».

На початку ХХ ст. розроблення проектів вважалось однією із стадій землевпорядно-технічних дій. Професор О.А. Ржаніцин зазначав, що землевпорядно-технічні дії можуть бути відособлені в три стадії: придбання даних для складання проекту, складання землевпорядного проекту і приведення його у дію.

Про необхідність виокремлення землевпорядного проектування в самостійну галузь знання вперше заговорив професор Ф.Г. Некрасов. Він вважав, що при землеустрої з великої кількості можливих варіантів проекту потрібно вибирати саме той, який найбільше відповідає певним умовам і завданням. Тому проектування є зовсім самостійною галуззю практичного знання.

У період створення одноосібного землекористування в ході Столипінської земельної реформи в Росії (1906 - 1911), а також у 1921 -1927 рр. земельні ділянки хуторів і отрубів (з російської), наділи селянських суспільств і особливо дворів у клинах суспільних сівозмін проектували з високою точністю, як правило, аналітичним способом.

Уперше землевпорядне проектування як наукову дисципліну визначив професор К.М. Сазонов у 1930 р. Він розумів його як навчання про землевпорядне виробництво, форми, елементи і методи землевпорядної роботи і визначив як систему знання, прикладного, переважно технічного, характеру, що розглядає землеустрій як організований у відомому соціальному середовищі захід, об'єктом якого є землекористування, а не землеволодіння, і виходить із соціально-виробничих завдань використання землі та її природних властивостей.

З часів колективізації землевпорядне проектування почало набувати іншого змісту. У цей період значно збільшилися обсяги проведення землевпорядних робіт. Так, якщо за період з 1919 по 1927 рр. було землевпорядковано всього 5129 колгоспів на площі 1410,6 тис. га, то тільки під час польової кампанії 1928 р. – 12 083 господарств на площі 3039,4 тис. га. У цей час у зв'язку з масовим вступом селян у колгоспи, нестачею фахівців-землевпорядників і необхідністю оперативного проведення робіт, пов'язаних з формуванням колективних підприємств, проекти землеустрою практично не склалися, сам землеустрій мав характер землевказівок.

Наприкінці 20-х років ХХ ст. землевпорядне проектування почали ототожнювати з організацією території (О.В. Купріянов, В.В. Редькін та ін.). Так, О.В. Купріянов зазначав, що землевпорядне проектування є насамперед методикою реорганізації території. При цьому завдання проектувальника полягало у виборі найкращого варіанта виробничого устрою як земельного масиву в цілому, так і його окремих експлуатаційних ділянок. З цього часу почали розробляти проекти внутрішньогосподарського землеустрою, які охоплювали питання розміщення нових колгоспних і радгоспних селищ, організації і розміщення виробничих підрозділів (відділень, бригад, ділянок), тваринницьких ферм, установлення раціональної структури і площ сільськогосподарських угідь, проведення правильних сівозмін, устрою території сівозмін, багаторічних насаджень і кормових угідь.

На зміну міжселищному і внутрішньоселищному прийшов міжгосподарський і внутрішньогосподарський землеустрій, який також здійснювався на основі відповідних проектів.

Надалі (наприкінці 60-х – початку 70-х років ХХ ст.) розвиток теорії й удосконалювання методики землевпорядного проектування передбачав облік особливостей колгоспної і радгоспної форм ведення господарства, природних і економічних умов території, комплексного вирішення проектних завдань у взаємозв'язку з меліорацією, виробничим і дорожнім будівництвом, агролісомеліорацією, плануванням сільських районів і населених місць, земельно-оціночними роботами, сільськогосподарським картографуванням.

У зв'язку з розвитком вітрової і водяної ерозії, деградації ґрунтів до кінця 60-х років ХХ ст. землевпорядне проектування почало набувати природоохоронного змісту. У цей час було теоретично обґрунтовано й експериментально апробовано методику складання проектів протиерозійної організації території. При цьому проект землеустрою передбачав вирішення питань не тільки організаційно господарського й організаційно-територіального устрою сільськогосподарських підприємств, а й проектування комплексу протиерозійних заходів (організаційно-господарських, агротехнічних, лісомеліоративних, гідротехнічних).

У 70-ті роки ХХ ст. у зв'язку з розвитком процесів міжгосподарської кооперації й агропромислової інтеграції, спеціалізації і концентрації виробництва між сільгосппідприємствами почали виникати складні технологічні, організаційні, економічні й соціальні взаємозв'язки. Тому виникла потреба де складання проектів землеустрою розробляти передпроектні землевпорядні документи – схеми землеустрою районів.

Робочі проекти склалися по окремих особливо складних об'єктах, які потребували проведення додаткових інженерних обстежень, вишукувань, спеціальної методики проектування, економічного обґрунтування і складання проектно-кошторисної документації.

Наприкінці 90-х років ХХ ст. з появою в землепорядному виробництві геоінформаційних і земельно-інформаційних систем, основою яких є нове програмне забезпечення з великими можливостями, під час розроблення проектів землеустрою почали застосовувати методи автоматизованого проектування, які ґрунтуються на цифрових моделях місцевості й оперуванні не тільки цифровими розрахунками, а й цифровими графічними даними. Отже, розроблення і впровадження автоматизованих технологій землепорядного проектування дало змогу змінити й розширити його методи.

На сучасному етапі розвитку науки про землеустрій все більшого значення набуває теорія, оскільки землепорядне проектування стає багатограннішим, розширюється й ускладнюється зміст проектних розробок. Поряд із завданням збільшення виходу продукції важливого значення набувають питання охорони земель, поліпшення екологічних умов. Усе це вимагає глибокої теоретичної підготовки фахівця з організації використання земель і впорядкування територій. Фахівець має комплексно бачити територію, яку впорядковують, оцінити її стан, тенденції розвитку, впливати на її формування через удосконалення і на цій основі розв'язувати конкретні задачі організації використання і впорядкування земель.

Список використаної літератури:

1. Третяк А.М. Землепорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій: Навч. посібник. – К.: Вища освіта, 2006. – 528 с.: іл.
2. Богіра М.С. Землепорядне проектування: теоретичні основи і територіальний землеустрій: навч. посіб./ М.С. Богіра, В. І. Ярмолюк; за ред. к.е.н. М.С. Богіри. – К.: Аграрна освіта, 2011.-416с.